

Drets dels nins, nines i joves esportistes

ESPORTISTA

És qui no solament ha envigorit els seus músculs i desenvolupat la seva resistència mitjançant la pràctica d'algun esport, sinó qui amb aquesta pràctica ha après a controlar la còlera, a ser tolerant amb els companys, a no aprofitar-se vilment d'un avantatge, a sentir íntimament com un deshonor la mera sospita d'una trampa i a portar amb el cap alt i amb alegria el desencís d'un revés.

(The Punch, 1850)

ÍNDEX

Introducció	3
1. Drets de nins, nines i joves esportistes	4
2. Deures de nins, nines i joves esportistes	4
3. Motius que desvirtuen la pràctica esportiva	5
4. Normativa que hem de tenir sempre en compte	6
5. Finalitats de l'esport per a menors d'edat	10
6. Consells i pautes de comportament per a entrenadors i entrenadores cap als menors d'edat que fan esport	10
7. Consells i pautes de comportament per a pares i mares cap als fills menors d'edat que practiquen l'esport ...	11

Introducció

L'Oficina de Defensa dels Drets del Menor (ODDM) a les Illes Balears fou creada pel Decret núm. 16/1997 de 30 de gener, com a òrgan de l'Administració autonòmica i amb la funció primordial de vetllar pels drets dels menors al nostre territori, fomentant la planificació integral o sectorial de les matèries que afectin els drets i la protecció dels menors.

Les competències en matèria d'esports en l'àmbit territorial de les Illes Balears són exercides per la Conselleria de Benestar Social mitjançant la Direcció General d'Esports, en virtut de l'article 3 de l'Ordre del president de les Illes Balears, del 16 de març de 2000, per la qual s'estableix l'estructura orgànica de la Conselleria de Benestar Social.

Des dels equips tècnics de l'ODDM i de la Direcció General d'Esports del Govern de les Illes Balears trobam adient fer-vos arribar una sèrie de consideracions i recomanacions referents a les activitats esportives que, en l'edat escolar, es realitzen fora del programa de l'assignatura d'educació física als centres educatius, ja que són nombroses les consultes rebudes relacionades amb l'esport que practiquen nins, nines i joves fora de l'horari escolar i que es desenvolupen dins el mateix recinte del centre escolar o bé a altres llocs adients, a través dels ajuntaments, les diverses federacions esportives, clubs esportius i d'altres entitats associatives esportives.

Com sabeu, de les activitats extraescolars que solen realitzar els alumnes de forma regular, l'esport és l'activitat més freqüent, amb el 77% i el 62% respectivament en les dues etapes educatives (primària i secundària, entre els 6 i 16 anys).

Totes les persones que participen en l'ensenyament de l'esport als menors (entrenadors, tècnics esportius, dirigents, delegats, àrbitres, pares i mares) saben que la seva pràctica està relacionada amb aspectes fonamentals de la vida quotidiana i el benestar, ja que millora la salut de nins, nines i joves, fomenta la relació entre les persones, és una bona ocupació del temps lliure i un bon complement educatiu dels menors per créixer en valors com la companyonia, la solidaritat, l'esperit de superació i tants d'altres que podríem esmentar.

Els efectes educatius de l'esport depenen de la situació creada a l'entorn de la pràctica esportiva. Per tant, perquè les competicions esportives arribin a ser una veritable activitat educativa per a nins i nines, cal vetllar per la manera com els entrenadors –principalment– organitzen els entrenaments i dirigeixen les activitats o bé els partits, i també l'actuació i l'actitud d'aquests –juntament amb pares i mares– en les competicions. Amb aquesta manera d'actuar com a models positius i amb cooperació –entrenadors, pares i mares, nins i nines– és possible assolir que els petits i els joves esportistes siguin capaços de participar i competir amb esportivitat i joc net, l'autèntic *fair play*. ●

Així, des de l'ODDM i la Direcció General d'Esports, volem fer-vos arribar de forma singular als entrenadors i entrenadores i als pares i les mares, conscients que sou els models per a nins i nines esportistes, les següents pautes:

1. Drets de nins, nines i joves esportistes

---

1. Dret a triar la modalitat esportiva que decideixin.
2. Dret a comptar amb el suport dels seus pares.
3. Dret a jugar i divertir-se.
4. Dret a comptar amb la direcció d'un entrenador qualificat i competent.
5. Dret a participar en un nivell d'acord amb la seva maduresa i capacitat.
6. Dret a fer esport educatiu.
7. Dret que tothom practiqui l'esport durant els entrenaments i els partits.
8. Dret a ser tractat amb dignitat.
9. Dret a practicar l'esport amb seguretat física i psíquica, i en un entorn saludable.
10. Dret a ser escoltat i a compartir la direcció i la presa de decisions de l'esport en què participa.

2. Deures de nins, nines i joves esportistes

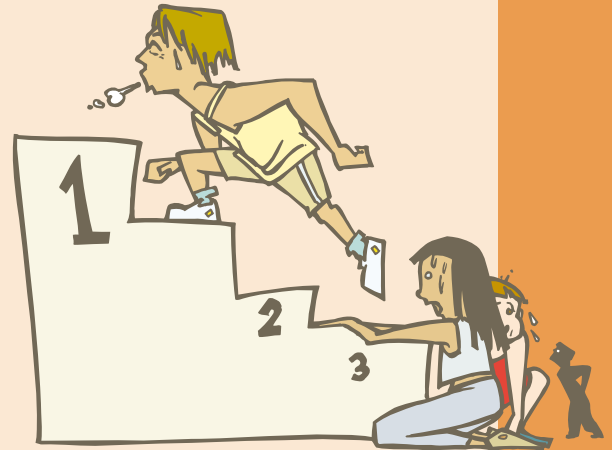
---

1. Deure de manifestar respecte pels membres d'altres equips.
2. Deure de tenir un comportament exemplar en la pràctica de l'esport i especialment en la competició.
3. Deure de reconèixer les virtuts dels companys i membres d'altres equips.
4. Deure de mostrar comprensió davant els errors dels companys.
5. Deure de rebutjar la violència física i verbal.
6. Deure d'acceptar i respectar les decisions dels àrbitres i jutges.
7. Deure d'informar, juntament amb els resultats, de les accions positives i humanes.
8. Deure de saber perdre tant o més que saber guanyar.
9. Deure de gaudir del joc per damunt de qualsevol altre interès.
10. Deure d'ajudar, millorar i avançar en la pràctica de l'esport els nostres companys.

3. Motius que desvirtuen la pràctica esportiva

Ara bé, de vegades la pràctica d'una activitat tan noble com és l'esport adreçat als menors es pot veure desvirtuada per diferents motius:

- La pràctica de l'esport en la seva faceta més competitiva i més comercialitzada.
- La intensificació de la pressió competitiva en edats cada vegada més primerenques.
- L'establiment de l'esport professional com a objectiu prioritari de la pràctica esportiva dels nins i les nines.
- Les presses per accelerar el rendiment.
- L'escassa vigilància de les actituds que tàcitament validen o consenten comportaments violents en les competicions o en els partits.

Tot això s'allunya de l'objectiu principal: que la pràctica de l'esport resulti accessible, divertida i agradable. Els tècnics esportius, els metges i els educadors més especialitzats insisteixen que aquests motius són totalment desaconsellables i incompatibles amb una adequada evolució física i psíquica dels escolars i menors esportistes en les distintes etapes de creixement.

Cal dir que tota la legislació esportiva (ja sigui estatal o autonòmica, i també els textos internacionals) fa palesos els efectes beneficiosos de l'esport i tracten de protegir els menors d'edat i evitar els efectes nocius que hem esmentat. Hem de partir del fet que els esportistes menors d'edat estan protegits per la mateixa normativa general que la resta dels menors. Des de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, ja s'apunta a la seva exposició de motius la preocupació per dotar els menors –siguin esportistes o no– d'un marc jurídic de protecció adient. També es reconeix en els diversos tractats internacionals ratificats per Espanya, especialment en la Convenció dels Drets del Nin de les Nacions Unides, de 20 de novembre de 1989, i que fou ratificat per l'Estat espanyol el 30 de novembre de 1990.

4. Normativa que hem de tenir sempre en compte

En l'àmbit internacional:

- La Convenció dels Drets del Nin: l'article 31 estableix que «els estats membres reconeixen el dret del nin al descans i l'esbarjo, al joc i a les activitats recreatives pròpies de la seva edat i a participar lliurement en la vida cultural i en les arts».

L'article 12 estableix que «el nin, la nina i el jove tenen dret a expressar la seva opinió i que aquesta sigui tinguda en compte en tots els assumptes que els afecten».

- La Carta Internacional de l'Educació Física, atorgada per la Conferència General de l'ONU per l'Educació, la Ciència i la Cultura, proclama en el seu article 1 «el dret fonamental que tot ésser humà té d'accedir a l'educació física i a l'esport com elements indispensables per al ple desenvolupament de la personalitat, dret que s'haurà de garantir tant dins del marc del sistema educatiu com en el dels altres aspectes de la vida social.

Cadascú ha de gaudir de totes les oportunitats de practicar l'educació física i l'esport, de millorar la seva formació física i arribar al nivell de realització esportiva corresponent als seus dons, havent-se d'oferir oportunitats especials als joves per tal de fer possible el desenvolupament integral de la seva personalitat gràcies a uns programes d'educació física i esport adaptats a les seves necessitats.

L'educació física i l'esport constitueixen un element essencial de l'educació permanent dins el sistema global d'educació, mitjançant el qual s'han de desenvolupar les actituds, la voluntat i el domini de si mateix de cada ésser humà, havent-se d'assegurar, en conseqüència, la continuïtat de l'educació física i la pràctica esportiva durant tota la vida, mitjançant una educació global, permanent i democratitzada, i això tenint en compte que, en el plànol de l'individu l'educació física i l'esport contribueixen a preservar i millorar la salut, a proporcionar una sana ocupació del temps lliure i a resistir millor els inconvenients de la vida moderna.»

L'article 3 disposa: «Qualsevol sistema global d'educació ha d'atribuir a l'educació física i a l'esport el lloc i la importància necessaris per establir l'equilibri entre les activitats físiques i els altres elements de l'educació i reforçar els seus vincles».

En l'àmbit europeu:

- La Carta Europea de l'Esport, aprovada pels ministres europeus responsables de l'esport, a Rodas els dies 14 i 15 de maig de 1992, també esmenta l'esport «com a factor important del desenvolupament humà».
- La Resolució A3-0172/92, de 8 de juliol de 1992, del Parlament europeu, sobre la Carta Europea dels Drets del Nins, en el punt 8.28 estableix aquesta definició: «Tot nin té dret al lleure, al joc i a la participació voluntària en activitats esportives. Haurà de poder, així mateix, gaudir d'activitats socials, culturals i artístiques.»
- La Directiva 94/33/CE, del Consell, de 22 de juny de 1994, relativa a la protecció del jovent en el treball, es refereix a la contractació de nins i nines en activitats esportives i publicitàries. En el seu article 5è disposa que aquestes contractacions s'han de sotmetre a un procediment d'autorització prèvia lliurat per l'autoritat competent:
  - «1. La contractació de nins perquè actuïn en activitats de caràcter [...] esportiu o publicitari es sotmetrà, en cada cas, a un procediment d'autorització prèvia lliurada per l'autoritat competent.»
  - «2. Els estats membres determinaran, per via legislativa o reglamentària, les condicions de treball dels nins en els casos a què es refereix l'apartat 1, així com les modalitats del procediment d'autorització prèvia, a condició que les activitats:
    - 1) no puguin perjudicar la seguretat, la salut o el desenvolupament dels nins,
    - 2) ni puguin afectar la seva assistència escolar, la seva participació en programes d'orientació o de formació professional aprovats per l'autoritat competent o les seves aptituds perquè aprofitin l'ensenyament que reben.»

En l'àmbit estatal:

- Amb el reconeixement constitucional de l'esport, el que es fa és acollir una activitat d'indubtable utilitat pública i que forma part del conjunt d'elements que tendeixen no tan sols a facilitar mitjans materials als esportistes, sinó a millorar la qualitat de la vida quotidiana. L'esport ha evolucionat i el que s'incorpora a la Constitució és la declaració de l'esport de i per als ciutadans, de i per a nins i nines. Es tracta de l'esport com a element diari en la vida de tota persona en condicions per practicar-lo i resulta, així, que és el que millor i de manera més directa es connecta amb la salut individual i col·lectiva.

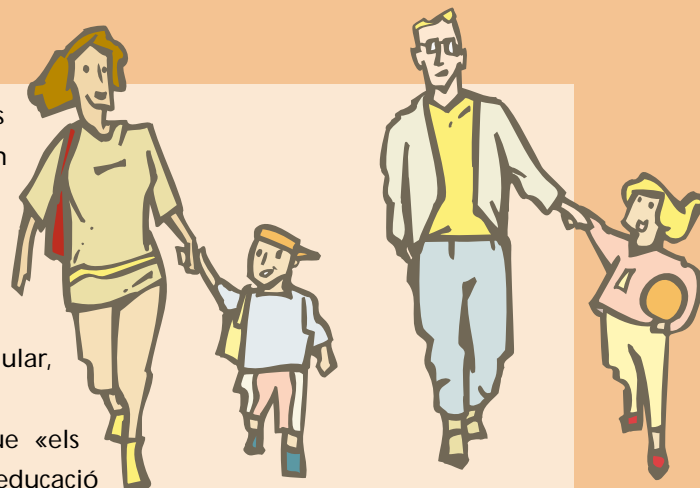
Aquest primer graó general de protecció, el dels menors, la Constitució espanyola de 1978, en enunciar (capítol III del títol I) els principis rectors de la política social i econòmica, fa esment en primer lloc de l'obligació dels poder públics d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de la família, i dins d'aquesta, amb caràcter singular, els menors (article 39).

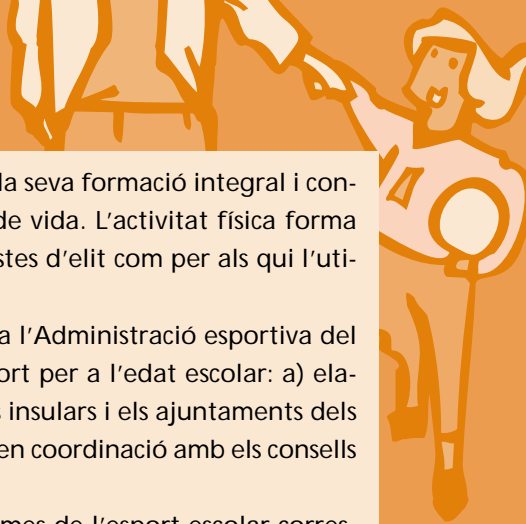
Més concret és l'article 43.3, que estableix que «els poders públics fomentaran l'educació sanitària, l'educació física i l'esport. Facilitaran també la utilització adequada del lleure.»

- La Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor i de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil, que recull els principis i els drets dels menors de la Convenció, en l'article 7 diu que tracta sobre els seus drets de participació, associació i reunió: «Els menors tenen dret a participar plenament en la vida social, cultural, artística i recreativa del seu entorn, així com a una incorporació progressiva a la ciutadania activa.» «Quan la pertinença d'un menor o dels seus pares a una associació impedeixi o perjudiqui el desenvolupament integral del menor, qualsevol interessat, persona física o jurídica, o entitat pública, podrà dirigir-se al Ministeri Fiscal perquè promogui les mesures de protecció que estimi necessàries.»
- La Llei 10/1990 de 15 d'octubre de l'Esport, al seu primer article es diu que la pràctica de l'esport és un factor fonamental de la formació i el desenvolupament integral de la personalitat.

En l'àmbit autonòmic:

- Són les comunitats autònomes les que amb més concreció han previst disposicions específiques de protecció dels esportistes menors d'edat. A les Illes Balears, la Llei de l'esport 3/1995, de 21 de febrer, indica en la seva exposició de motius que «l'esport és una funció social que afavoreix el

desenvolupament complet i harmònic de l'ésser humà, fa possible la seva formació integral i contribueix a la consecució, en tots els ordres, d'una major qualitat de vida. L'activitat física forma part de les persones i és un element educatiu, tant per als esportistes d'elit com per als qui l'utilitzen com a instrument recreatiu o psicofísic.»

- L'article 8.1 de la Llei de l'esport balear estableix que «Correspon a l'Administració esportiva del Govern de les Illes Balears, en relació amb els programes de l'esport per a l'edat escolar: a) elaborar i aprovar aquests programes en coordinació amb els consells insulars i els ajuntaments dels programes corresponents; b) executar aquests programes, si escau, en coordinació amb els consells insulars, els ajuntaments i les federacions».
- L'article 9.2 de la mateixa Llei disposa que «l'execució dels programes de l'esport escolar correspon als consells insulars».
- L'article 11.7 de la Llei 6/1994, de 13 de desembre, que atribueix les competències als consells insulars en matèria de patrimoni històric, de promoció sociocultural, d'animació sociocultural, de dipòsit legal de llibres i d'esports, reserva com a competència en matèria d'esports a la comunitat autònoma les convocatòries i els programes de promoció esportiva d'àmbit balear i les fases finals d'aquestes competicions. Aquestes convocatòries es duran a terme amb la col·laboració dels consells insulars.
- L'article 8.1.c) de l'Ordre de la consellera de Benestar Social de 31 d'octubre, reguladora de la convocatòria de les bases per al desenvolupament de les finals balears del programa «L'esport per a l'edat escolar», estableix que «els esportistes inclosos en les diverses activitats del programa "L'esport per a l'edat escolar" no estan subjectes a cap tipus de retenció en finalitzar la temporada o el curs esportiu».

Com veieu, els poders públics tenen l'obligació de vetllar pels drets dels menors esportistes dins el respecte als principis de convivència i als drets i llibertats fonamentals recollits a la nostra norma fonamental, la Constitució espanyola. Però, a més, l'Administració esportiva té la responsabilitat d'afavorir l'adaptació de criteris ètics, rigorosos en tots els àmbits socials en els quals l'esport és present; donar ànim i suport a les persones i les organitzacions perquè apliquin principis ètics en les activitats vinculades amb l'esport. I és necessari que no sigui només l'Administració pública qui afavoreixi l'aplicació efectiva d'aquests principis a l'esport, sinó que també hi són implicades les famílies, les escoles, els mitjans de comunicació, els entrenadors, els tècnics i dirigents esportius i totes les persones relacionades en major o menor mesura amb l'esport.

5. Finalitats de l'esport per a menors d'edat

Pels motius fins ara esmentats, considerarem tot seguit una sèrie de pautes de conducta adreçades a pares i mares i a entrenadors i entrenadores, partint de quatre finalitats que ha de tenir l'esport vers els menors, que ajudin a nins i nines a practicar-ho.

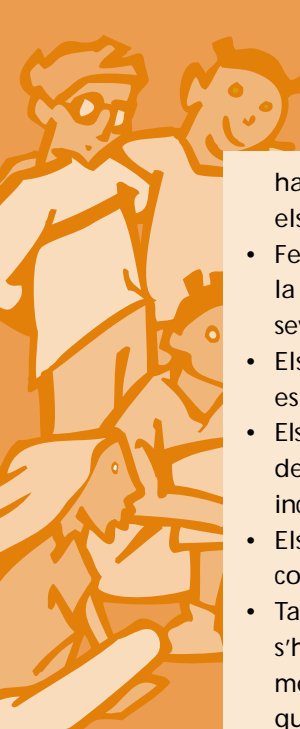
Les finalitats o els objectius que l'esport per a nins i nines en edat escolar ha d'aconseguir són les següents, segons les conclusions del darrer Congrés de l'Educació Física i l'Esport en l'Edat Escolar, celebrat el maig de 1998 a la ciutat de Barcelona:

- 1. Físics.** Millorar la forma i la condició física dels nins per mitjà de l'exercici físic i la pràctica esportiva. Els objectius físics permetran desenvolupar i millorar les habilitats motores en general, i proporcionar unes actituds i uns hàbits que afavoreixin un estil de vida saludable al llarg de tota la vida de la persona.
- 2. Esportius.** Aprendre, millorar i perfeccionar les aptituds tècniques i les destreses tàctiques que són pròpies de cada esport.
- 3. Psicològics.** Aprendre a cooperar i competir amb esportivitat, a respectar els altres i les seves opinions, aprendre a respectar les regles. Els objectius psicològics també permeten desenvolupar la confiança en un mateix, i saber prendre solucions davant conflictes o dilemes.
- 4. Socials.** Propiciar les ocasions de trobar-se amb els amics i fer noves amistats en l'entorn esportiu. Els objectius socials faciliten el treball en equip, cooperar i compartir, establir objectius, enfrontar-se a nous reptes i superar obstacles.

6. Consells i pautes de comportament per a entrenadors i entrenadores cap als menors d'edat que fan esport

- L'entrenador ha de ser conscient de la seva tasca com a educador quan els menors practiquen l'esport.
- Els entrenadors han d'assumir unes actituds pedagògiques en l'ensenyança i la pràctica de l'esport en l'edat escolar, planificant l'entrenament més convenient, respectant la condició física, prevenint les lesions i propiciant la participació dels menors en el desenvolupament físic i mental, i en cap cas

han d'aprofitar-se d'una situació de superioritat per assolir metes que no tenen res a veure amb els objectius de l'esport en l'edat escolar.

- Fer esport no només és estar en moviment, en acció; també és participació activa, i jugar en equip la fomenta. L'entrenador ha de ser conscient que ensenyar el respecte a les regles del joc, des de la seva experiència i professionalitat, enriqueix actituds d'esportivitat.
- Els mètodes i plans d'entrenament han de respectar les necessitats educatives dels menors esportistes. Els entrenadors han de saber escoltar els menors.
- Els entrenadors, per la seva responsabilitat, han d'acreditar un comportament exemplar que serveixi de model a tots els altres actors del món de l'esport i sobretot als seus esportistes; cal evitar la incitació als joves esportistes, acompanyants o públic vers actituds antiesportives i joc violent o perillós.
- Els entrenadors han de promoure el respecte i les bones relacions amb els aficionats de l'equip contrari. D'aquesta forma s'afavorirà que nins i nines se sentin més còmodes jugant.
- Tant en la victòria com en la derrota, tant en l'èxit com en la decepció, el seu comportament públic s'ha d'ajustar als principis de respecte a l'equip contrari i ha de ser l'expressió d'orgull legítim sense menyspreu del rival. Cal ensenyar als menors esportistes que guanyar no és el més important, sinó que l'èxit consisteix a esforçar-se al màxim per fer-ho tan bé com sigui possible.
- L'entrenador ha de potenciar l'autoafirmació dels menors esportistes, l'esperit de lluita i sacrifici, l'afany de superació personal, l'autocontrol, la constància, la valentia, la noblesa i l'esperit esportiu.
- Els entrenadors han d'ensenyar a respectar les decisions de l'àrbitre. Les queixes poden plantejar-se a través dels canals adequats. Les regles del joc formen part de l'esport i complir-les permet orientar l'esforç del jugador en la direcció més adequada i fomentar el valor del respecte al contrari i a l'àrbitre.

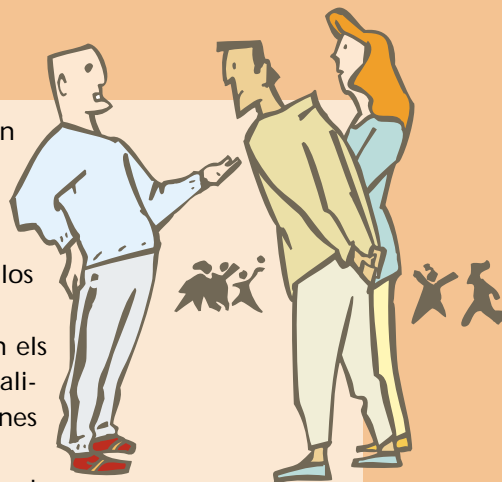
7. Consells i pautes de comportament per a pares i mares cap als fills menors d'edat que practiquen l'esport

- Els pares i les mares han de ser conscients que juguen un paper important en la pràctica de l'esport dels seus fills.
- Els pares i les mares han de respectar la decisió dels seus fills quan trien una modalitat concreta d'esport, si bé els han d'informar de les característiques d'aquest esport tenint en compte les característiques del nin o la nina, les seves condicions físiques, la coordinació, la confiança en si

mateixos. No pretengueu que el vostre fill o filla arribi a ser un «crac»: aquesta aspiració pot ser inabastable i causa de malestar per als menors.

- Els pares i les mares han d'escoltar amb atenció quan els fills i les filles esportistes parlen de les seves experiències esportives. Doneu-los ànim i suport quan en necessitin.
- Els pares i les mares han de comprovar que els equips esportius en els quals juguen els fills són a les mans de tècnics pedagògicament qualificats, la seva formació i qualitat educativa, i que tots els nins i les nines tenen l'oportunitat de participar en les competicions esportives.
- Els pares i les mares s'han d'interessar per l'enfocament de la pràctica de l'esport per part de l'entrenador. No doneu indicacions tècniques al vostre fill o filla abans, durant o després d'una competició esportiva. Sol·licitau a l'entrenador la informació sobre les característiques de l'esport, el reglament. Plantejau-li els vostres dubtes i les vostres inquietuds.
- Els pares i les mares s'han d'interessar a acompanyar els seus fills als entrenaments i a les competicions o els partits. Així mateix, han de mostrar interès a acudir a una reunió o parlar amb l'entrenador quan aquest ho demani.
- Els pares i les mares han d'ensenyar els seus fills esportistes a tenir cura de les instal·lacions i el material esportiu, tal com ho ensenyau a casa vostra. Col·laborau amb el club.
- Els pares i les mares, durant les competicions o els partits, en la seva condició d'espectadors, han d'assumir la seva quota de responsabilitat de bon comportament. No recrimineu l'àrbitre durant les competicions o els partits quan la seva actuació no us hagi semblat encertada.
- Mostrau respecte i cordialitat en les competicions amb els entrenadors i joves esportistes d'un equip contrari.
- Recordau que els nins, les nines i els joves esportistes són persones que s'eduquen practicant l'esport. El que és important és com ho fa i no el resultat, si es diverteix, si aprèn, si és bo per a la seva salut, si s'enriqueix amb la relació que manté amb els altres esportistes i entrenadors.

Podeu visitar la pàgina web de l'ODDM: oddm.caib.es

